

Střípky z minulosti aneb Dějiny újezdu bojanovského II.

Po třicetileté válce, konkrétně v letech 1651 – 1653, došlo k nutné revizi veškerých veřejných břemen. Výsledky válčení byly velmi bolestné. Například v Hrbokově všechna stavení s výjimkou dvou zpusťla a byla pobořena a opuštěna, a to buď právem úmrtním (tzn. hospodář umřel) nebo odběžným (tzn. hospodář utekl, odběhl). Celkový účet třicetileté války v Hrbokově: zůstali 2 sedláci, 1 selské stavení pusté, 7 stavení rozbořených. Majetek, k němuž se po válce nikdo nepřihlásil, připadl vrchnosti. Vzkříšení obce trvalo dlouho, ještě v 18. století se v Hrbokově uvádí pouhých 6 domů. A jak na tom podle visitační komise byly další obce spadající do dnešního městysu Bojanov?

Bojanov – 4 usedlí, 13 chalup, 7 zahrad

Hůrka – 6 sedláků

Petrkov – 1 sedlák, 5 chalup

Kovářov – 10 sedláků, 5 chalup, 1 selské stavení pusté

K další úpravě, tentokrát gruntovních daní, došlo roku 1713. Základem pro výpočet berně již nebylo množství usedlostí, nýbrž jejich výnos. A jakým způsobem se výnosy zjišťovaly, trefně popsal Václav Holecka, primátor městyse Bojanova: „V létu 1717 v paměť uvedeno pro budoucí časy a budoucně pro potomky, aby věděli, kterak v tom čase byla vyslána slavná komise od slavné komory aneb místodržících do celé země a to do každého kraje jiná. Čtyři stavové (tj. zástupci čtyř zemských stavů – duchovní, vyšší šlechta, nižší šlechta a měšťané – zde: prelát, baron, rytíř a radní z Prahy – pozn. autorky)...visitirovali všechna pole i také luka a dobytky i také řemesla i všelike věci obecní jak lesy tak porostliny. Každý se musil přiznávat, jak na kterém místě všeho vysije a to místo musil jmenovat mínem (jménem) a oni to prohlíželi a přes to jezdili na koních a počítali kroky těch koní. A nic jim nechybovalo, neboť měli na to koně cvičeny.“

Našel-li majitel gruntu odvahu oponovat císařským úředníkům, že tolik obilí na poli nevyseje a tím pádem nedosáhne na vyměřený výnos, se zlou se potázel. Začali mu nadávat a znovu vše přeměřili, tentokrát pomocí provazců. Není Vám to povědomé? Čísla a předpisy úředníků, přes něž nejede vlak? Pardon, v tomto případě kůň. Když bylo vše přeměřeno a spočítáno, odebrali se úředníci i Bojanovští do Seče, kde museli gruntovníci potvrdit veškerý majetek (a tudíž i jeho výnos), a poté po šesti nebo po sedmi byli vybidnuti k tomu, aby poklekli a pod pohružkou („Jestli jsou co zapřeli,

aneb něco zapomněli, že k tomu je ještě čas než se přísaha složí, aby své duše nezaváděli.“) přísahali, že pražádný majetek nezamlčeli. Zlaté daňové přiznání☺.

Řádné zapsání majetku do gruntovních knih bylo dobré nejen pro vrchnost, aby měla přehled o držbě nemovitostí svých poddaných, ale i pro poddané samotné. Zejména při změně vlastnictví majetku – dědictví, výminek nebo prodej. Kupříkladu roku 1625 Jírek Lupynek z Bojanova prodával chalupu Jiřímu Roubalovi a vymínil si, že mu bude ve stodole necháno místo, „*aby obilíčko svoje tam uložit mohl.*“ O grunt mohli majitelé přijít z nejrůznějších důvodů, jako byly dluhy, popřípadě zběhnutí (nejčastěji pro víru). Nároků na majetek mohla být zbavena i ta, která se chovala zle, neb jak praví bojanovská gruntovní kniha: „*kteřá o svatým Janě na ledě podkovu odhodila.*“

Bojanovský primas se nepotýkal jen s visitačními komisaři. Roku 1713 činil Bojanovu značné potíže hrabě Šenfeld, který si hodlal přivlastnit bojanovské obce zvané Sedliště a Hrby. To byla pěkná šlamastyka. Primas musel co nejdříve hrabivou vrchnost přesvědčit, že nemá na žádnou z obcí nárok, jelikož se jedná o obecní majetek. Potřeboval svědka. Našel ho v jistém Mikuláši Trávničkově, jenž se před mnoha lety ucházel o dceru hajného Pavlátka. Tenkrát se ještě poddaní nesměli brát bez svolení vrchnosti, toho času správce Víta Felixe. Ten slíbil povolit sňatek jen v případě, že se Trávničko také vyučí hajným.

„*I učil se Trávničko hajným po dvě léta. Tehdy ... zvláště tchán jeho chodil s ním na Vařečkovskou stráň k potoku, který teče od Menšíkovské louky ze Sedlišť až za mezník, který jest u cesty co se k Vršovu jde. Na mezníku tom Pavlátka často sedával a zeti svému říkával: „Mikuláši, kdyby se někdy trefilo, že by se na to buďto vrchnost, nebo kdokolivěk potahoval, můžeš na to směle přísahu učiniti, že to jsou obce bojanovské.“*“ Měl to ten bojanovský primas štěstí, že natrefil zrovna na Trávnička. Buď jak buď, Trávničko „*nikoliv pro úplatek, ale spravedlivě beze strachu a směle, třebas nad hrobem*“ chtěl vykonat přísahu a dotčené osady zůstaly pro tentokrát v majetku Bojanova.

Závěrem malé zastavení u podoby vedení obce po třicetileté válce. „*Městečka Seč, Bojanov, Nasavrcky a Žumberk purkmistra neměla. Správu vedl rychtář městský i panský, 6 konšelův a 2 obecní starší. Prvý z konšelů slul primas (primátor). Volbu všech vedl panský officír při soudech, k tomu cíli jednou v roce v městečku konaných. Konšelé nově dosazení přísahali, že budou spravedlivě souditi, na osobu že hleděti nebudou, aniž darův a úplatků přijímati.*“

V říjnu nás čekají volby do obecního zastupitelstva. Výběr neprovede žádný panský oficír, ale my sami. Ať je to tedy volba šťastná a správná.

Lenka Šimonová